

Življenje slavnih Slovanov.

X.

Lomonosov.

Lomonosov (Mihael Vasiljevič), stvarnik novejših pesniških pisave in pismenosti ruske, rojen leta 1711 v Denisovski vasi (Denisovskaja) pri Holmogori na Rusovskem, kjer so mu leta 1825 spominek postavili, je bil sin revnih starišev. Mladenček je svojemu očetu, kmetu in ribču delati in za živež družine skrbeti pomagal. O zimskih dnevih ga je neki cerkovnik (mežnar) brati učil. Petje Davidovih psalmov v cerkvi in prebiranje sv. pisma je raznetilo najprej v njem tleče iskrici pesniškega duha in obudilo ljubezen do učenosti.

Slišavši, da je v Moskvi učilnica, v kateri po grekovsko, latinsko in francosko učijo, in siromaškim učencom živež zastonj dajejo, jo potegne skrivaj tje in prosi, da bi ga v nauk vzeli. Oskerbovanci te učilnice toliko hrepenenje serčnega mladenčka po nauku viditi, ga vzamejo, njemu v naj večje veselje, v učilnico. Pozneje ga pošljejo v Kijev, leta 1734 pa v Petrograške vikše šole, kjer se je posebno pridno obnašal.

Dvé leti potem se gré učiti računstva v Marburg na Hesovsko, na to rudarstva v Freiberg na Saksonsko, ob enem pa tudi pridno poznati dela nemških pesnikov. Potovaje po Braunšvajgu je naletel na prusovske nabiravce vojakov, ki ga vjamejo. Moral je ptujega kralja služiti; vendar kmalo uteče in se verne skozi Holandijo (1741) v Petrograd, kjer so ga akademijskega učenika in vodja shrambe nerastnine izvolili.

Kmaló potem je dal svojo prvo imenitno pesem (ódo) „na turško vojsko“ in „na zmago pri Pultavi“ na svetlo. Cesarica Elizabeta ga postavi 1745 učenika kemije in 1751 zbornega svetovavca. Tudi je dobil dovoljenje postaviti steklarnico (glažuto) za narejanje pisanih biserov iz stekla.

Ker jo je bil prvi sprožil, da bi tudi v Rusi kaj skladno-obraznega *) napravili, mu je izročila država skerb, dvé velike podobe narediti dati, ki naj slavna dela rusovskega cesarja Petra I. poveljujejo.

Potem ko so ga bili leta 1760 vodja srednjih, kakor tudi naj višjih šol izbrali in ga nazadnje na visoko stopnjo državnega svetovavca povzdignuli, je končal svoje življenje 4. aprila 1765.

Njegovo truplo je dala cesarica Katarina II. z veliko častjo v rako (žerv) cerkve sv. Aleksandra Nevskega postaviti.

Lomonosovih takih pesem, ki jim „óde“ pravijo, imamo dva zvezka in brez teh več cerkvenih in posvetnih, ki jih zlo čislajo. Njegova davorija ali junaška pesem „Petru Velikemu“ je naj boljša med vsimi ruskimi te verste.

Razun tega je spisal Lomonosov še slovnico rusovskega jezika, več spisov rudoznanstva in kemije. Ruska akademija (društvo učenih) je dala vsa njegova dela v 6 zvezkih v Petrogradu 1803 na svetlo. Lomonosovo življenje je popisal precej obširno Čičagov.

Smešnice.

Neka gospá, kateri je mož na smertni postelji ležal, je jokala tako silno, da jo je njena prijateljica hotla odpeljati v drugo sôbo: „Pustite me tukaj“ — réče ona — „ženi je veliko lagleje, ako gleda moža svojega umirati“.

Neka jezična žena réče svojemu možu, ki si ni

*) Skladna obraznija (mozaik) je umetnost, iz barvanih koscev stekla, kamna itd. obraze ali podobe tako skladati, da so kakor iz céla malane viditi, kar je zlo težko. Pis.

na sejmu nič kupil, kar bi ji bilo dopadlo: „Pojdi se solit; ti si vselej izbereš kar je naj gèrji!“ „Prav imaš“ — ji odgovori mož — „tebe sim naj prvo zbral.“ (Iz Nevna.)

— V neki gostivnici se je zbirala vsak večer množica znancov, med katerimi je bil tudi nekdo, ki so ga navadno „modrijana“ imenovali. Vsak večer jim je kaj družiga kvasil, in če je bilo še tako abotno, oni so ga radi poslušali. En večer pride in vpraša svoje prijatle: ali veste, ktere farbe sta bila Adam in Eva? Ko mu nobeden praviga ne odgovori, začne on takole:

„Ljudje na svetu so bele, črne, rujave ali rumene farbe, in, kaj ne? vsi so po Adamu in Evi. Kako je to mogoče? Če že od rumenkastih in rujavih ljudi ne govorim, ker zna biti, da je rumenkasta farba le vmazana bela, rujavkasta pa vmazana črna, vstane vendar vprašanje: kako zamorejo beli in črni ljudje (zamorci) otroci enih staršev, Adama in Eve biti? V tem so učene glave različnih misel.

Eni pravijo: Adam je bil črn, Eva pa bela.

Drugi terdijo: Adam je bil bel, Eva pa črna.

Spet eni pravijo: Adam in Eva sta bila obá črna.

Drugi spet: da sta bila obá bela.

Še drugi pa terdijo, da sta bila Adam in Eva mavrasta, to je, črna in pa belopikčasta. V ti poslednji misli ste pa spet dvé stranki. Ena pravi: Ako sta bila Eva in Adam mavrasta in so beli in črni ljudje nju nasledniki, tako sta bila Adam in Eva černo-bela. Druga stranka pa terdi, ako sta bila Adam in Eva mavrasta, nista mogla drugačna biti, kakor belo-črna“.

„Tako smo, ljubeznjivi poslušavci! zaslišali vse misli učenih mož. Ktero misel bomo sedaj mi za pravo spoznali? ali sta bila Adam in Eva obá črna? ali obá bela? ali le Adam črn? Eva pa bela? ali Adam bel? Eva pa črna? ali obá mavrasta? in kako: ali sta bila černo-bela? ali pa belo-črna? Jez mislim takole: ker zna vsaka misel prava biti, da ostanemo pri ti misli: da je vsaka misel prava, dokler ne zvemo, ktera je prava!“ (Iz Fl. Bl.)

Novičar iz slovanskih krajev.

Od Primorja 8. listopada. Ljube Novice! Dopis „starih slovenskih mater iz uniga sveta svojim sedanjim unukinam“ smo z velikim veseljem brali in nam je toliko več všeč bil, ker tudi pri nas se taka godí, da tako prijazniga pismica rajncih starih mater do svojih sedanjih unukinj, sosebno kar krajce zadene, silno potrebujemo. Ali pustimo to sedaj in obrnimo se na zvonik sv. Urha v Dolini, v kateriga je 26. pret. mesca strela vdarila. Gosp. dopisnik v 89. listu spozná potrebo kalamita na njem; tudi mi smo take misli, vender pa vprašamo: kdo bi moral za kalamit na zvoniku skrbeti, ali farmani ali pa farna cerkev? Farna cerkev je res dokaj premožna, pa zraven tega tudi mnogo veličih troškov ima, zakaj ona šolskiga učenika, nekoliko pa tudi duhovne plačuje in poleg tega še toliko družih potreb vsako leto ima, da včasih tudi podfarnih cerkvá pomoči iskati mora. Je le ona po tim takim v stanu si kalamit oskerbeti? In ker ne, bi to gotovo dolžnost farmanov bila. Ali farmani Dolinske fare res radi vidijo okinčane cerkve, olišpane in z gorečimi svečami in svetivnicami obložene oltarje, tode spod pavca se ljudém denár za cerkev nerad zmika, češ: „Naj se cerkev sama oskerbí, saj je bogata“. Dolžniki cerkev so pa, kakor drugod tako tudi tukaj, v plačilu mlačni, in sicer zdaj, ko se čeber vina po 8 zlatov prodaja. Res je tudi, da je treba na več strani dajati, in da nektare vasi Dolinske fare za svoje podfarne cerkve dokaj storé;